

Da de Hjarup Gaardmænd laante.

Af Lærer I. H. Byriel i Ø. Vamdrup.

VED Slutningen af Napoleonskrigene i Begyndelsen af det nittende Hundredaar var, som velkendt, Danmarks Pengeforhold i en ynkelig Forfatning. Handelen var fuldstændig ødelagt, og med den sygnede Haandværk og Landbrug hen; baade de store og de smaa Jordbrugere levede under usle Kaar, og en Mængde af dem gik fra Gaard og Grund, idet de ikke kunde betale Skatterne og ofte ikke engang kunde skaffe det nødvendige Sædekorn, fordi der var indtraadt Misvækst.

Ogsaa i det ret frugtbare *Hjarup Sogn* var Gaardmændene kommen i Knibe og fattedes Sæderug, hvorfor de i Foraaret 1820 indsendte Andragende om et Laan af Statskassen til Anskaffelse af nævnte Korn, et Laan, hvis yderst ringe Størrelse giver et ret godt Begreb om den Elendighed, Landbruget befandt sig i; thi hele Summen, Gaardmændene slog sig sammen om at laane, var kun 642 Rigsdaler Sølv.

Andragendet blev tilstaaet, og det i denne Hensigt udstedte Gældsbevis, som ejes af Gaardejer Hans Friis i Hjarup, lyder, som følger:

„Vi underskrevne af Hjarup Sogn, Hjarup By, udi Andst Herred i Ribe Amt, tilstaa herved at have af det under Statsgjælds-Direktørens Bestyrelse henlagte ekstraordinære Laanefond modtaget til Laans efterskrevne Summer udi Rigsbankdaler Sølv, nemlig:

1. Jeg, *Christian Sørensen*, den Sum 48 Rigsdaler Sølv — skreven fyrretyve og otte Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 4. Marts 1794, tinglæst 28. Oktober s. A., tilhørende Ejendomsgaard i Hjarup, af Hartkorn Ager og Eng 4 Td. 6 Skp. 1 Alb., Skovskyld 1 Fjd. 1 Alb., næst efter de derudi indestaaende Kongelige Penge 336 Rigsdaler Sølv.

2. Jeg, *Anders Tonnesen*, den Sum 76 Rdl. Sølv — skreven halvfjerdsindstyve og seks Rigsbankdaler Sølv — mod 2. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 1. Juni 1810, tinglæst 7. August s. A., tilhørende Ejendomsgaard, af Ager og Engs Hartkorn 6 Td. 7 Skp. 1 Fjd. 1½ Alb., Skovskyld 1 Fjd. 1 Alb., næst efter den derudi forhen indestaaende Prioritetsgjæld 540 Rdl. Sølv.

3. Jeg, *Peder Hansen*, Sognefoged, den Sum 50 Rdl. Sølv — skreven halvtresindstyve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 21. Januar 1800, tinglæst 17. Juni s. A., tilhørende Ejendomsgaard i Hjarup, af Ager og Engs Hartkorn 6 Td. 1 Skp. 1½ Alb., Skovskyld 2 Fjd. 1 Alb., næstefter derudi indestaaende Kongelige Penge 200 Rdl. Sølv.

4. Jeg, *Hans Nielsen*, den Sum 48 Rdl. Sølv — skreven fyrretyve og otte Rigsbankdaler Sølv — mod 7. Prioritets Rettigheder udi min efter Skøde 26. Juni 1776, tinglæst 25. Juli 1809, og 16. Juni 1808, ting-

læst 29. November s. A., tilhørende Ejendomsgaard i Hjarup, af Ager og Engs Hartkorn 4 Td. 6 Skp. 2 Fjd. 2 Alb., Skovskyld 1 Fjd., næsteften derudi indestaaende Prioritetsgjæld 1700 Rdl. Sølv.

5. Jeg, *Jens Lassen*, den Sum 40 Rdl. Sølv — skreven fyrretyve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 15. Oktober 1800, tinglæst 20. Januar 1801, tilhørende Ejendomsgaard i Hjarup, af Ager og Engs Hartkorn 3 Td. 3 Skp. 1 Fjd. $\frac{5}{14}$ Alb., Skovskyld 2 Fjd., næsteften de derudi allerede indestaaende Kongelige Penge 225 Rdl. Sølv.

6. Jeg, *Jens Jepsen*, den Sum 36 Rdl. Sølv — skreven tredive og seks Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 24. Januar 1809, tinglæst 18. December 1810, tilhørende Ejendomsgaard med Ager og Engs Hartkorn 2 Tdr. 3 Skp. 1 Fjd. $1\frac{5}{12}$ Alb., Skovskyld $1\frac{3}{4}$ Alb., næsteften derudi indestaaende Kongelige Penge 170 Rdl. 4 Mark $2\frac{1}{2}$ Skilling Sølv.

7. Jeg, *Peder Thomsen*, den Sum 32 Rdl. Sølv — skreven tredive og to Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 15. November 1804, tilhørende Ejendomsgaard med Ager og Engs Hartkorn 3 Td. 2 Fjd. $\frac{9}{32}$ Alb., næsteften derudi indestaaende Kongelige Penge 200 Rdl. Sølv.

8. Jeg, *Jes Andersen*, den Sum 80 Rdl. Sølv — skreven firesindstyve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 26. Maj 1798, tinglæst 5. Juni s. A., tilhørende Ejendomsgaard i Hjarup By med Ager og Engs Hartkorn 6 Td. 2 Skp. 2 Fjd., Skovskyld 1 Fjd. 1 Alb., næsteften inde-
staaende Kongelige Penge 440 Rdl Sølv,

9. Jeg, *Thomas Michelsen*, den Sum 50 Rdl. Sølv — skreven halvtresindstve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 30. Januar 1797, tinglæst 14. Oktober 1800, og 6. September 1806, tinglæst 13. Juni s. A., tilhørende Ejendoms-gaard i Hjarup med Ager og Engs Hartkorn 5 Td. 3 Skp. 3 Fjd., Skovskyld 2 Fjd., næstefter de derudi indestaaende Kongelige Penge, 140 Rdl. Sølv.

10. Jeg, *Søren Mikkelsen*, den Sum 40 Rdl. Sølv — skreven fyrretyve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 1. Februar 1789, tinglæst samme Dag, og 14. Juni 1792, tinglæst 3. Juli s. A., tilhørende Gaard med Ager og Engs Hartkorn 4 Td. 5 Skp. 2 Fjd. $\frac{19}{20}$ Alb., næstefter derudi alle-rede indestaaende Prioritetsgjæld 336 Rdl. Sølv.

11. Jeg, *Christen Iversen*, 12 Rdl. Sølv — skreven tolv Rigsbankdaler Sølv — mod 3. Prioritets Rettighed udi mit efter Arvefæstebrev af 15. Oktober 1819, tilhørende Sted med Ager og Engs Hartkorn 5 Skp. 3 Fj. $\frac{1}{2}$ Alb., næstefter derudi indestaaende Prioritets-gjæld 120 Rdl. og 80 Rdl. Sølv.

12. Jeg, *Morten Knudsen*, den Sum 50 Rdl. Sølv — skreven halvtresindstve Rigsbankdaler Sølv — mod 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 24. Marts 1777, tinglæst 25. s. M., tilhørende Ejendoms-gaard, af Ager og Engs Hartkorn 6 Td. 2 Skp. 1 Fjd. 2 Alb., Skovskyld 1 Fjd. 1 Alb., næstefter derudi indestaaende Kongelige Penge 440 Rdl. Sølv.

13. Jeg, *Anders Jessen (Østergaard)*, den Sum 48 Rdl. Sølv — skreven fyrretyve og otte Rigsbank-daler Sølv — mod 3. Prioritets Rettighed udi min ef-ter Skøde af 29. Marts 1811, tinglæst 21. September 1813, tilhørende Ejendoms-gaard med Ager og Engs

Hartkorn 5 Td. 3 Skp. $1\frac{2}{3}$ Alb., Skovskyld 1 Fjd. $2\frac{1}{6}$ Alb., næstefter derudi indestaaende Prioritetsgjæld 1240 Rdl. Sølv.

14. Jeg, *Niels Laursen*, den Sum 16 Rdl. Sølv — skreven seksten Rigsbankdaler Sølv — mod 3. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 27. Oktober 1797, tinglæst 9. Januar 1798, tilhørende Ejendomsgaard med Ager og Engs Hartkorn 6 Skp. 3 Fjd. $1\frac{1}{2}$ Alb., næstefter derudi indestaaende Prioritetsgjæld 450 Rdl. Sølv.

15. Jeg, *Niels Christensen*, den Sum 16 Rdl. Sølv — skreven seksten Rigsbankdaler Sølv — med 1. Prioritets Rettighed udi min efter Skøde af 27. Oktober 1797, tinglæst 9. Januar 1798, og 1. Juli 1806, tinglæst 22. August 1809, tilhørende Ejendomsgaard med Ager og Engs Hartkorn 1 Td. 1 Skp. 1 Fjd. $\frac{5}{14}$ Alb., næstefter derudi indestaaende Kongelige Penge 45 Rdl. Sølv.

Tilsammen 642 Rdl. Sølv.

Thi forpligter vi os til een for alle og alle for een inden 4 Aar at tilbagebetale foranstaaende os laante Kapital paa den Maade, at der i 11. December Termin 1820, 1821, 1822 og 1823 hver Gang afdrages $\frac{1}{4}$ af førnævnte Kapital, men forbinder os endog til, een for alle og alle for een, af Kapitalen eller af den derpaa hver Gang tilbagestaaende Del at svare 5 pCt. aarlig Rente, der ligeledes erlægges i hvert Aars 11. December Termin, hver Gang for et fuldt Aar, dog for i Aar kun fra denne Obligations Datum.

Til Sikkerhed for skadesløs Betaling af Kapitalen med paaløbende Renter og i alle Tilfælde af Søgemaal paagaende Omkostninger gaar vi herved een for alle og alle for een den ommeldte ekstraordi-

nære Laaneform, nemlig Nr. 1 første, Nr. 2 anden, Nr. 3 første, Nr. 4 syvende, Nr. 5 første, Nr. 6 første, Nr. 7 første, Nr. 8 første, Nr. 9 første, Nr. 10 første, Nr. 11 tredie, Nr. 12 første, Nr. 13 tredie, Nr. 14 tredie og Nr. 15 første Prioritet udi førnævnte vore Ejendomme næst efter den ovenanførte udi enhver især af disse forhen indestaaende Pantegæld, hvori Fonden, som nævnt, skal have og beholde Prioritet og Panteret, indtil skadesløs Betaling er præsteret.

Skulde nogen af os imidlertid lade Pantet forringe eller paadrage det Skatter og Udgifter, eller og nogen af os nogen Sinde skulde udeblive med Renter og det resterende Kapitalafdrag længere end 14 Dage efter Forfaldstid, skal den hele Kapital, vi skylder, straks uden Opsigelse være forfalden til Betaling.

Endelig fraskriver enhver af os sig den Løsningsret, som i Tilfælde af, at Kreditor maatte nødes til at udøve sin Panteret, maatte tilkomme os efter Lovens 5., 7. og 12. Artikel.

Dette til Bekræftelse har vi denne Panteobligation, som uden at dertil gives os noget Kald eller Varsel kan paa vor Bekostning til Tinge læses og protokolleres, egenhændig enhver især underskreven og forsejlet i Overværelse af neden undertegnede Vitterlighedsvidner.

Skrevet i Kolding den 27. Marts 1820.

Christian Sørensen. Anders Tonnesen.

Peder Hansen. Hans Nielsen. Jens Lassen.

Jens Jepsen. Peder Thomsen.

Jes Andersen. Thomas Mikkelsen. Søren Mikkelsen.

Christen Iversen. Morten Knudsen.

Anders Jessen. Niels Laursen. Niels Andersen.

Til Vitterlighed:

Købke. Lorentzen.“

For nu at erfare, om Laantagernes Opgivelse af Gælden er rigtig, henvendte man sig til Herredskontoret i Kolding, hvor følgende Skrivelse affattedes:

„I Følge den Kongelige Ribe Stiftamthuses Skrivelse af 18. ds. har jeg efterset vedkommende Pante-register og da med Hensyn til foranstaaende Debitorer fundet følgende at bemærke:

1. Christen Sørensen findes ikke at skyldde mere end 336 Rdl., men har forbundet sig at give en aarlig Aftægt af Gaarden.

2. Anders Tonnesen har forbundet sig til at svare en aarlig Aftægt af Gaarden og skylder paa sin Ejendom: Kongelige Penge 240 Rdl. 13 Sk. og i Følge Obligation til Amtsforvalter From i Kolding den Sum 399 Rdl.

3. Peder Hansen skylder til Kongens Kasse i Stedet for de 200 Rdl., han har anført, 223 Rdl. 2 Mark. 15 Sk. samt har forbundet sig at give en aarlig Aftægt af Gaarden.

4. Hans Nielsen har forbundet sig at give en Aftægt af sin Gaard og skylder paa 1., 2., 3., 4., 5., 6. og 7. Prioritet ialt 1492 Rdl. Sølv og 470 Rdl. Sedler. Desuden har han af det pantsatte Hartkorn købt 1 Td. 2 Skp. 2 Alb. fra en Gaard af Hartkorn 5 Td. 6 Skp. 2 Fj. 1 Alb., hvori indestod til Kongens Kasse 428 Rigsdaler.

5. Jens Lassen skylder efter sit Skøde til Kongens Kasse 243 Rdl.

6. Jens Jepsen skylder intet videre, end han har anført.

7. Peder Thomsen har ikke tinglæst Skøde paa den opgivne Gaard, men skylder efter Panteobligationer 200 Rdl. og 128 Rdl.

8. Jes Andersen har forbundet sig at svare en aarlig Afgift af Gaarden.

9. Thomas Michelsen ligeledes.

10. Søren Mikkelsen skylder foruden de opgivne Kongelige Penge 330 Rdl. endvidere til Rømø 330 Rdl. efter en Bemærkning i Pantebogen og tillige ved tinglæst Samfrænderskittebrev af 29. November 1799 forbundet sig at give til 3 Børn ialt 478 Rdl. Desuden har han forbundet sig at svare Aftægt.

11. Christen Iversen har intet tinglæst Skøde paa det pantsatte Sted, men findes dog at skyldes 80 Rdl. Sølv paa 2. Prioritet.

12. Morten Knudsens opgivne Gæld findes at være rigtig.

13. Anders Jessen Waaben skylder i Stedet for de opgivne 1240 Rdl. følgende: 1) Kongelige Penge 156 Rdl. 8 Sk. 2) Efter Panteobligationer 1164 Rdl. Sølv og 300 Rdl. rede Sølv. 3) Børnepenget efter en af hans Moder under 28. Maj 1795 indgaaet Kontrakt 1094 Rdl. 4) Aftægt. 5) Efter Kontrakt af 4. December 1781 til hans Fader Jes Andersens to Søstre 4800 Rdl. Tillige har der hæftet 643 Rdl. efter 2. Panteobligation, som forsynet med behørig Kvittering i Dag er indleveret til Udslettelse.

14. og 15. Ved Niels Lauridsens og Niels Christensens Opgivende findes intet at bemærke.

Hvilket herved overensstemmende med vedkommende Panteregisters Udseende vorder attesteret.

Herredskontoret i Kolding den 28. Marts 1820.

J. B. Estrup.“

Til Trods for disse Uregelmæssigheder blev Laanet bevilget og uden Betaling for det stemplede Papir, hvorfor der haves følgende Bevis:

„I Følge det Kgl. Rentekammers Resolution af 18. Febr. d. A. og Hr. Stiftamtmand Kofoeds Rekvisition udleveres dette Stykke stemplet Papir uden Betaling for at anvendes til det allernaadigst bevilgede Laan for Beboerne i Hjarup i Ribe Amt til Sæderugs Anskaffelse.

Ribe, den 25. Marts 1820.

sign. Lund.“

Med Undtagelse af Hans Nielsen afviklede Laantagerne det modtagne Laan i rette Tid. Hans Nielsen gik derimod fallit, og de andre maatte saa betale de af ham modtagne 48 Rdl.

Først 1830 fik Beboerne følgende Kvittering:

„Da den efter nærværende Panteobligation skyldige Kapital 642 Rdl. Sølv — skriver: seks Hundrede og fyrrer og to Rigsbankdaler Sølv — ved successive Afbetalinger er bleven afgjort tilligemed Renter til 11te December 1825, saa kvitteres Obligationen herved som indfriet.

Direktionen for Statsgælden og den synkende Fond, den 27. April 1830.“

(7 tildels ulæselige Navne.)
